

Motion till riksdagen 2013/14:Ju261

av **Amineh Kakabaveh m.fl. (V, MP)**

Hederskulturen, de s.k. balkongflickorna och kampen för mänskliga rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utredningen Våld i nära relationer bör ges i uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt de s.k. hederskulturerna som sådana ur bl.a. ett socialantropologiskt och ett historiskt perspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en genomgång och granskning – antingen av en särskild kommission eller som ett särskilt uppdrag av kommissionen Våld i nära relationer – av de brottsutredningar som gjorts när det gäller s.k. balkongflickor eller andra fall där man kunnat misstänka mord i hederns namn.

Mänskliga rättigheter är universella rättigheter

Att beröva människor livet är det svåraste brott man kan begå. Den mest grundläggande rättigheten en människa har är rätten till liv. Därför inleds de första raderna i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter med att hävda människors rätt till liv och rätten att upprätthålla sitt liv. Deklarationen har antagits av alla FN:s medlemmar och gäller för alla såväl enskilda individer som folk och statsbildningar. Några undantag finns inte. Likafullt begås varje dag brott mot mänskliga rättigheter där människor berövas livet i krig och i konflikter av det mest skiftande slag. Förbrytarna är också av mångskiftande karaktär, allt från stater till enskilda individer.

Rådande samhällsförhållanden skapar olika betingelser för olika typer av brott. De kan ha sitt ursprung i olika former av klasskillnader och klassförtryck, i könsförhållanden och könsförtryck. Olika samhällsformationer gör att

Fel! Okänt namn på

motiv till och drivkrafter bakom alla dessa brott ter sig mycket olika men kan kategoriseras. När det gäller brott mot mänskliga rättigheter – rätten till liv och möjligheter till försörjning – medger FN-stadgan inga undantag. Till sådana brott kan man aldrig av något enda skäl inta en överseende hållning. Mord måste alltid betraktas som en grov förbrytelse. De mänskliga rättigheterna är universella och gäller i alla sammanhang.

Trots att detta synsätt i officiella sammanhang är väl etablerat och kommer till uttryck i vår lagstiftning finns stora brister i det svenska polis- och rättsväsendet när det gäller tillämpningen av den. Mordfall behandlas inte lika. Denna brist på en konsekvent behandling av olika typer av mordfall har djupa strukturella orsaker.

I Sverige är vi sedan lång tid tillbaka vana att hantera allvarliga brott som mord och grov misshandel som en följd av sociala missförhållanden såsom krisartade förhållanden i familjen till följd av arbetslöshet, alkohol- och drogmissbruk, m.m. På olika sätt söker myndigheter och olika organisationer att genom en rad olika åtgärder förebygga dessa brott och, när de begåtts, bestraffa brottslingarna. Polisen utreder brotten. Motiv och orsaker analyseras av domstolarna och utmäter straff.

Våld i nära relationer, patriarkat, kulturer och mänskliga rättigheter

En typ av brott som av allmänhet och myndigheter uppmärksammas under senare tid är ”brott i nära relationer”. En stor del av uppmärksamheten har handlat om mord och misshandel som ett uttryck för patriarkala förhållanden och kvinnoförtryck. Men patriarkala förhållanden kan se mycket olika ut inom olika samhällsgrupper i Sverige. Det är stora skillnader när det gäller motivbilden för grova brott i nära relationer mellan infödda svenskar och olika invandrargrupper. De patriarkala förhållandena inom olika invandrargrupper har sin grund i skilda samhällsformationer. De patriarkala förhållandena i klan- och stamhällen är mycket annorlunda jämfört med dem som råder i moderna kapitalistiska samhällen. De patriarkala förhållandena och förtrycket är i sin tur sinsemellan olika i olika klan- och stamsamhällen.

Dessa skillnader mellan patriarkala samhällsformationer och de former av förtryck som följer av dem beaktas i dag ofta på fel sätt av svenska myndigheter. I stället för att se dem som ett patriarkalt förtryck ser man dem som uttryck för en främmande och annorlunda ”kultur”. Polismyndigheterna törs, p.g.a. rädslan för att bli utpekade som främlingsfientliga eller rasistiska, inte utreda dem tillräckligt noggrant. Årligen har i vårt land flera unga flickor (balkongflickor) med utländskt påbrå fallit offer för den s.k. hederskulturen utan att någon har blivit fälld eller straffad för dessa brott.

De s.k. balkongflickorna

Under de senaste åren har medierna uppmärksammat flera fall av s.k. balkongflickor. Flickor som inte motsvarar patriarkatets krav mördas genom att de kastas ut från en balkong av sina nära släktingar. I andra fall har flickor och kvinnor utsatts för så hårda påtryckningar, hot eller misshandel att de drivits till självmord. De som utsätter unga människor, i första hand flickor, för denna typ av påtryckningar för att tvinga dem att följa patriarkatets regler gör sig skyldiga till anstiftan till mord. I de flesta av dessa fall har familjemedlemmar eller släktingar varit misstänkta. Hittills har dock rättsväsendet inte lyckats döma någon enda gärningsman i något fall med s.k. balkongflickor – sannolikt inte bara p.g.a. att familje- och klansammanhållningen varit stark – utan också p.g.a. bristfälliga brottsutredningar.

Utredningen Våld i nära relationer bör därför ges i uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt de s.k. hederskulturerna som sådana ur bl.a. ett socialantropologiskt och ett historiskt perspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det bör även göras en genomgång och granskning – antingen av en särskild kommission eller som ett särskilt uppdrag av kommissionen Våld i nära relationer – av de brottsutredningar som gjorts när det gäller s.k. balkongflickor eller andra fall där man kunnat misstänka mord i hederns namn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 25 september 2013

Amineh Kakabaveh (V)

Bengt Berg (V)

Annika Lillemets (MP)

Valter Mutt (MP)

Siv Holma (V)

Jan Lindholm (MP)